

Jaargang 43, nummer 3,
september 2018



Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel

0 100 200 300 400 500 Meter.

Frustraties in de schaduw van een wereldberoemde uitvinder

HET DIENSTBARE LEVEN VAN JANKE KOLFF-HUIDEKOPER

Herman Broers

Janke Kolff kon de wereldfaam van haar man, waarbij zij steeds vaker over het hoofd werd gezien, aan het begin van deze eeuw niet langer verdragen. Janke Kolff, van zeer goede komaf, vermogend en getalenteerd, had de tijdgeest en haar dominante wederhelft tegen om zichzelf te kunnen ontplooien. Terwijl juist haar steun cruciaal was voor het succes van Kolff als medisch pionier.

Vooropgesteld: als je wereldberoemd wordt, verdwijnt je omgeving in de schaduw en daar had dokter Kolff ook niet om gevraagd. Nadat hij in het Kamper stadsziekenhuis Sofia Maria Schafstadt uit de Veen Valckstraat op 11 september 1945 als eerste nierpatiënt ter wereld het leven had gered met zijn zelfgebouwde dialyseapparaat, was er geen houden meer aan. Janke Kolff, wier geërfde familiekapitaal meerdere jaren de kurk was waarop de gezinsuitgaven dreven en Kolff het geld verschafte om zijn pionierswerk dat niemand wilde betalen te kunnen financieren, heeft haar hele leven geprobeerd zich te verhouden tot de beroemdheid van haar man. Ze had er vaak grote moeite mee en hoe ouder ze werd, hoe meer ze eronder leed. Totdat ze het niet meer aankon en haar man de deur wees.

ONTMOETING

‘Zonder mijn vrouw was ik helemaal nergens geweest. Schrijf dat op.’ Het was het eerste wat Pim Kolff tegen mij zei bij onze eerste ontmoeting aan de ontbijttafel bij de familie Wessels in hotel Van Dijk op 3 mei 1999. Op Kolff's verzoek droeg ik in 2007 de Engelse vertaling van mijn eerste Kolff-boek op aan Janke Kolff-Huidekoper die in 2006 was overleden. Pim en Janke Kolff waren in 2001 definitief gescheiden nadat ze al enkele jaren niet meer samenwoonden. Janke Kolff bleef in de seniorenwoning die ze in 1997 hadden betrokken in de tuin van hun zoon Kees en diens vrouw Helen in Port Townsend, bij Seattle. Pim Kolff vertrok naar oudste zoon Jaap, hartchirurg in Philadelphia, en verbleef enkele maanden bij dochter Adrie Burnett-Kolff in het Engelse Falmouth (Cornwall). Hier vandaan bemoeide hij zich actief met de red-



Het Joodse onderduikertje Erik Meyler, tweede van rechts, gefotografeerd in de zandbak van de familie Kolff aan de Jan van Arkelstraat 22 tijdens de oorlog. Erik (1937) zat drie maanden ondergedoken bij de Kolffs. Rechts zit Kolffs oudste zoon Jaap (1938), links dochter Adrie (1940) en buurjongetje Wietze Hoekstra. Foto. collectie Jaap Kolff

ding van het Kamper Stadsziekenhuisgebouw. Met succes, zoals we allemaal weten.

Janke Kolff wilde toen al niets meer met haar ex-man te maken hebben. Het is de reden dat ik als biograaf van Pim Kolff de vrouw van mijn hoofdonderwerp nimmer persoonlijk heb kunnen spreken. Boos riep ze tegen haar buurvrouw in Salt Lake City: *'Pim stole my money and he stole my story.'* (Pim stal mijn geld en mijn verhaal). Hoe kan het dat deze zelfbewuste, getalenteerde vrouw zo verbiterd is gestorven?

MEMOIRES

Janke Kolff schreef in 1997 – Pim en Janke waren toen nog samen – wat ze zelf noemde haar *Selected*

Memoires, een boekwerk met anekdotische herinneringen aan haar leven. Met toestemming van hun kinderen mocht ik ze als bron voor mijn onderzoek gebruiken. Het is een uitermate fascinerend document dat slechts in familiekring en onder hechte vrienden is verspreid. Janke was een uitermate intelligente, humoristische en levenslustige vrouw die bepaald niet gebukt ging onder haar man, zeker niet in het begin van hun huwelijk en toen ze in Kampen en later Cleveland hun gezin met vijf kinderen succesvol runde. Maar haar levensverhaal toont wel dat ze gevangen zat in sociale conventies die haar tragische lot zouden bepalen.

Pim en Janke Kolff startten hun leven samen in de jaren dertig, een tijd waarin een artsenvrouw ge-

Vliegende ballen

EEN DERBY TUSSEN IJSSELMUIDEN EN KAMPEN

Tom de Wal

Het vliegen van de bal

Op het nieuwe sportterrein van de gemeente Kampen, achter de Buiten Sociëteit¹, wordt op zondag 3 november 1912 de eerste voetbalwedstrijd gespeeld tussen de Kamper voetbalclubs Unitas en K.V.C. Er is grote belangstelling van het sportminnend publiek. Ook buiten het veld proberen veel toeschouwers een glimp van de wedstrijd op te vangen. Zeilen die om het speelveld zijn aangebracht maken dat wel moeilijk. Omdat het veld binnen de grenzen van de gemeente IJsselmuiden ligt, leidt die grote belangstelling al twee dagen later tot een vraag in de vergadering van burgemeester en wethouders van IJsselmuiden. Wethouder Van der Kamp: 'Is er iets aan te doen om de drukte 's zondags op het voetbalterrein aan de Nieuweweg te beperken?' Burgemeester Visscher doet de toezegging de gemeenteveldwachter De Vries erheen te zullen sturen om op de drukte te letten. Het blijft een tijdje rustig. Maar op 21 maart 1913 wijst dezelfde wethouder in de rondvraag van de vergadering van B&W op 'het vliegen van de bal van het voetbalterrein over de Nieuweweg², waardoor ongelukken kunnen ontstaan' Men besluit aan de Kamper collega's te vragen doeltreffende maatreg-

len te nemen, zodat dit niet meer zal gebeuren. De brief daarover wordt op 21 april 1913 verstuurd. Het antwoord laat op zich wachten. Daarom wijst IJsselmuiden vijf weken later nog eens op 'het gevaar voor mensen en rijtuigen' Een ontvullend antwoord volgt.

De warming-up

'Wij hebben de eer uw college mee te delen dat het ondoenlijk zal zijn zodanige maatregelen te nemen dat de bal van het sportterrein niet op de Nieuweweg komt. Soms vliegt de bal hoog over de goalpalen heen wat niet te voorkomen is. Wij zijn echter bereid langs de Nieuweweg een houten raster hoog 1.35 M aan te brengen. Daardoor worden ballen die niet te hoog worden getrapt, tegen gehouden'³ Graag verneemt Kampen of hun IJsselmuider collega's met die maatregel tevreden zijn. Tevreden? Verre van dat! In een éénregelig briefje antwoorden B&W van IJsselmuiden op 10 juni 1913 dat zo'n laag raster in de verste verte niet afdoende wordt geacht. Alweer talmt Kampen met de beantwoording. Het college van B&W van IJsselmuiden laat daarom haar tanden zien.



De Ijsselmuiders wethouder L. v.d. Kamp wil de drukte op zondag beperken. Foto Stadsarchief Kampen.

De aftrap

Op 4 augustus 1913 besluiten B&W van Ijsselmuiden nogmaals aan te dringen dat er spoedig maatregelen genomen worden. Als op dit herhaald verzoek geen afdoend antwoord volgt, zullen B&W van Ijsselmuiden aan hun raad voorstellen het voetballen binnen een afstand van 30 meter van openbare we-

gen en voetpaden gewoon te verbieden. De brief met dat voornemen wordt de volgende dag al aan B&W van Kampen verstuurd. Drie dagen later beantwoordt het Kamper college hun collega's in Ijsselmuiden in archaïsche taal: 'Wij meenden dat wij ter dezer zake steeds diligent waren en zijn, waarvan U weldra zal blijken. Een dreigbrief te zenden gelijk door U is geschied, kan niet bevorderlijk zijn voor een goede verstandhouding tussen u en ons. Deze tijd van het jaar is allerm minst geschikt om tot spoedige afdoening van zaken te meer, waar tal van personen in deze geraadpleegd dienen te worden'

Met gestrekt been

Wil Kampen niet luisteren? Dan moet het maar voelen. Het dreigement wordt omgezet in daden. Al voor de behandeling van de Kamper reactie in B&W van Ijsselmuiden nemen de twee wethouders het heft in handen. Deze handelswijze is tekenend voor de stemming en verhoudingen binnen het college. Burgemeester Visscher wordt buitenspel gezet. Op 19 augustus 1913 stellen beide wethouders met hulp van twee leden van de raad een voorstel op met te wijzigen artikelen in de Politieverordening.⁴ In de aangevulde artikelen 6 (het catapultverbod) en 31 (diverse verboden zonder vergunning van de Burgemeester) wordt het voetbalspel aan banden gelegd.⁵ Het voorstel is een lesje in nederigheid. Allereerst voor het Kamper college van B&W. Hebben we aan Kampen een afstand van